

Veilig ontwerp en beheer

De Veiligheids Effect rapportage (VER) en het Politiekeurmerk Veilig Wonen (PKVW®), beide ontwikkeld in de jaren '90 van de vorige eeuw, blijken zeer effectieve instrumenten voor het verminderen van criminaliteit en onveiligheid. VER en PKVW® zijn gebaseerd op de methodiek van Veilig Ontwerp en Beheer.

Veilig Ontwerp en Beheer, de naam zegt het al, is een methodiek die zich richt op het veiliger en aantrekkelijker maken en houden van de gebouwde omgeving en de buitenruimte. De Engelse term is CPTED, Crime Prevention Through Environmental Design.

Criminaliteit en gevoelens van onveiligheid kunnen worden bestreden door veranderingen aan te brengen in de fysieke en de sociale omgeving. Via een situatie gerichte benadering wordt de sociale veiligheid vergroot. Dit past prima naast een dader- en slachtoffergerichte benadering.

Situatiegerichte benadering

Het veiligheidsbeleid kenmerkt zich de laatste tijd door een vooral dadergerichte, repressieve, aanpak. Hierdoor lijkt er minder belangstelling te zijn voor de twee andere, minstens zo belangrijke 'knoppen' waarmee je veiligheid kunt sturen: de slachtoffergerichte benadering en de situationele aanpak. Deze laatste, preventieve, benadering is die van Veilig Ontwerp en Beheer.

Veiligheidsbeleid is gebaat bij een slimme en goede mix van een dader- of slachtoffergerichte benadering met situationele – veilig ontwerp en beheer - maatregelen. Beleidskeuzes hangen sterk af van een goede analyse. Een handig hulpmiddel daarbij is de Veiligheidseffectrapportage (VER).

Principes van Veilig Ontwerp en Beheer

Belangrijke principes van Veilig Ontwerp en Beheer zijn onder meer zichtlijnen en zichtbaarheid, toegankelijkheid, het aanbrengen van onderscheid tussen openbare ruimte en privégebied, stimuleren van betrokkenheid door bewoners en gebruikers waardoor een zekere mate van 'eigenaarschap' ontstaat en, niet in de laatste plaats, goed beheer en onderhoud.

Het Handboek Veilig Ontwerp en Beheer vat de principes samen in de vuistregel ZETA: **Z**ichtbaarheid, **E**enduidigheid, **T**oegankelijkheid en **A**antrekkelijkheid.

Vaak wordt gedacht dat meer camera's en meer blauw op straat nodig zijn voor veiligheid. Het is de vraag of dat altijd nodig is. Bij Veilig Ontwerp en Beheer gaat het allereerst om de vraag hoe een bepaalde omgeving (bijvoorbeeld een winkelcentrum, een plein of een woonwijk) zo kan worden ontworpen, ingericht en beheerd dat mensen er veilig zijn, zich er veilig voelen en graag willen vertoeven.

"Denken als een crimineel, ontwerpen als een gebruiker!"

De vraag die ontwerpers, bouwers en beheerders zich zouden moeten stellen, is: *"Hoe kan sociale veiligheid op een voor gebruikers zo onopvallend mogelijke manier worden bereikt?"* De nadruk zou daarbij moeten liggen op het toepassen van stedenbouwkundige, landschappelijke en architectonische maatregelen. Soms is daarbij aanvullende beveiliging noodzakelijk. Bijvoorbeeld in situaties waar de mogelijkheden voor ruimtelijke maatregelen beperkt zijn, het 'ontwerp' niet goed is of de risico's extreem hoog zijn (winkels, bedrijventerreinen, drukke publieke ruimten, etc.).

Wanneer is Veilig Ontwerp en Beheer toe te passen?

Hoe eerder in het ontwerpproces rekening wordt gehouden met de uitgangspunten van Veilig Ontwerp en Beheer, hoe beter! Er is dan direct sprake van een optimale omgevingsinrichting en relatief lage en beheersbare kosten. Uiteraard biedt Veilig Ontwerp en Beheer ook in bestaande omgevingen goede kansen. Op basis van een schouw van een bestaande situatie kunnen ruimtelijke maatregelen worden bepaald.

Een kwestie van organiseren

Bij het ontwerpen, inrichten en beheren van de (gebouwde) omgeving zijn veel partijen betrokken, ieder met hun eigen, legitieme belangen. Bijvoorbeeld overheden, opdrachtgevers, architecten, aannemers, veiligheidsadviseurs, politie en andere hulpdiensten, verzekeraars, de beheersdiensten en natuurlijk de gebruikers. Het op één lijn krijgen van die partijen is essentieel in het streven naar een optimaal veilig ontwerp. Dit vraagt tijd en aandacht. Veiligheid is daarom voor een belangrijk deel een kwestie van organiseren.

De Stichting Veilig Ontwerp en Beheer (SVOB)

Deze stichting geeft het Handboek Veilig Ontwerp en Beheer uit. Haar site www.veilig-ontwerp-beheer.nl biedt een interactief overzicht aan maatregelen en een groot aantal Nederlandse en buitenlandse publicaties. Begunstigers van SVOB vormen een deskundigennetwerk, waarbinnen ervaringen, o.a. via workshops, worden uitgewisseld.

De Stichting Veilig Ontwerp en Beheer is onderdeel van een international netwerk. Er is nauwe samenwerking met de Engelse zusterorganisaties Designing Out Crime Association (DOCA), de European Designing Out Crime Association (E-DOCA) en de wereldwijd opererende International CPTED Association (ICA).

Opleidingen

Kernel Groep: www.kernel-groep.nl

Saxion Kenniscentrum Leefomgeving:

www.saxion.nl/leefomgeving

TU Delft: www.delfttotech.nl/masteropleidingen

AVANS Hogeschool:

www.avans.nl/onderzoek/projecten/inleiding/cpted

